

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

Bör 918 X

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

92

N. Károly

"1918"

Forradalmi arcképcsarnok

Ottó hercegecske soffőrje

A Carlyle kottájáról való ez a történet: a Francia Forradalom könyvéből lép eléünk a határszéli falucska, ahol a testes Lajos királyt és családját a postamester feltartóztatta, midőn országa területét már majdnem elhagyta: A történet hőse itt Ottó trónörökös, akit Dévénynél sikerült kicsempészní magyar földről.

Aki nekem a történetet közvetítette, szavahihető ember.

Borus, késő-őszi nap. A királyi pár látol. Csak három gyermek tartózkodik a vadászkastélyban: A figurás Ottó, akiről annyi-annyi mindenféle történeteket olvastunk, mint általában a trónörökösökről szoktunk. Vajjon ki találja ki ezeket a történeteket? A cselédség? Nem mindig.

Egyszer Bécsben a Bristol-szállóban megismerkedtem egy fiatalemberrel, akinek az volt a főfoglalkozása, hogy játékszerrel lássa el a trónörökösöt. Ragyogó, kereskedő-elragadtatással beszélt, hogy karácsonyra kis magyar fogatot és horvobági esikósokat szállított játékszer alakjában a trónörökösnek. Ne keressük most az egykori

pesti gavallér ajándékozó indokait. Azt hiszem, hogy az idei karácsonykor hiába várja a hercegecske a pesti bűncsi. Az most veressipkát vett a pesti forradalmi vezérek trónörökösének. Tehát ez a fiatalember volt egyik híeránsa a trónörökösről szóló mende-mondáknak. Ugyálszik jó vevője volt az udvar.

Azon kedvetlen októbertől napon, amely a gödöllői kastély felett kibontotta fáradt varju-szárnyait, nagyon elhagvottak voltak az ünnepeit gyermekek. A daufin gyermekes tréfáinak nem akadt méltánvolója. Frájjok, inasok, soffőrök összebujtak. Pestről tán idáig is elhallatszott a puskaropogás? A "gépkocsik és fegyverek" napját ülték Pesten. A kastélyra szorongó félelem ereszkedett. A kapukat, ajtókat lezárták. Egyszer-másik zsendár, aki tegnap büszkén viselte udvari egyenruháját a faluba szökött és parasztnyára alkudozott. Estére itt lesznek a pesti forradalmárok. Az aranyozott frakkos inasok a pincében vetettek maguknak fekhelyet. Az idejében elmenekült király gyermekei a szőnyegen heverésztek, abban a szobában,

amelyikben a bécsi telefon volt, ahonnan még néhány nap előtt Károly osztogatta parancsait, sok katonával rendelkező tábornokoknak és a pesti politikusoknak. Ebből a szobából vitték el Károly Mihályt, mintegy tuszként Bécsbe, hogy a vonat baj nélkül elérje Gödöllőre a császárvárost. Aztán többé nem törődtek Bécsbe érkezük után a magyar urral, hagyták várakozni a fogadóijában, amíg megunta magát. Károly már otthon volt Bécsben, mi szüksége volt neki tovább Károly Mihályra?

A telefon, amely reggel óta hallgatott, a gyermekek kedvéért csodát tett. Késő délután váratlanul megszólalt. Hunvady gróf intézkedett Bécsből, hogy a gyermekek azonnal induljanak automobilon. Irány: Dévénv.

A varjak már éji fészket kerestek a gödöllői erdőség tar gallyain. Buskomoran ásított az őszi est. Pásztortüzek, apró magyar házak lámpásai tünezték az uton, amelyen a négy zöld udvari automobil rohanást elindult.

A gyermekek gépkocsiját egy cseh katona vezette.

Vajjon van a gyermek lelkében emlék?

Emlékezett-e a kis hercegecske arra a decemberi napra, amelyen először Petre hozták a szülei és ő folyton szalutált az éljenző népnek? A nő felvi-

sítottak, a férfiak a levegőbe dobták a kalapjukat, a hosszufürtű szőke gyermek kezét sapkájához emelte, mint egy kis automata. A Habsburgok mindig szerették kis gyermekeik mutogatásával puhitgatni a magyarokat.

Most félig sötétbe borult utcákon rohant a lefüggönyözött automobil. Ha felismerik valahol, őrzőjárt jön szembe, vagy tengerészek gépkocsija: bizony megáll a pesti utca közepén az autó. Bár már elindulásnál levakarták róla a császári koronát.

Aznap kevesen fizettek vámot.

A Margit-híd vámszedői előtt a régi gyorsasággal futottak el az autók. A jámbor vámszedők nyilván azt gondolták, hogy forradalmárok foglalnak helyet a gépkocsikban.

A lövöldözés folyton hangzik a budai oldalon is. A nép örömteli szívvel lövi a levegőbe a patrónokat, amelyeknek embert kellett volna ölni. A katonák a gépkocsik tetején énekelnek: nem kell többé háboruba menni. Rakéták repülnek fel Óbudán. Tengerészörség lábdobogása hangzik. A gépkocsikat az őrangyal védelmezi, aki minden gyermek mögött áll. Az éj esendesedik.

Szentendrén az ut közepén álló népet enged az autóknak. Valaki hangosan hirdeti a pesti eseményeket. Az autók tovább pöffögnek. Leányfalun elcsendesedett nyaralóival, mint egy álom. Az operaház egykori főren-

dezője vadászatról tér haza villájában s álmélkodva nézi a nagyon ismerős gépkocsikat, amelyeket egykor frakkban várt. Vácott egy kereskedelmi utazó vacsorázni tart, felismeri az esti uton vágatató gépkocsikat. De a Kuriaszállodában senki nem ad hitelt szavának. A váci hírlapíró másnap hiába keresi az utazót. Visegrádon *Kanyurtzky* György egyetemi tanár urat majd eltapossák a gépkocsik. Őszi kertek, megregő királyi hegyek vannak a remegő éj kárpitja mögött.

Vágtatnak a kitűnő gummival borított kerekek, a nagyszerű motorok fáradhatatlanul berregnek. Az udvar tudta, miért tartja a legjobb gépkocsikat a monarchiában. Elviszik ezek a pompás gyártmányok még a svájci határra is őket.

Esztergomban az árnyas Fürdő-szállodánál pihenőt tartanak a soffőrök. Vacsorázni kellene valamit. A vendéglőben csak a katolikus lap szerkesztője ül még. *Vezércikket ír a forradalom ellen. (Amiért másnap el kellett menekülnie a városból.)* A szerkesztő felismeri az udvari gépkocsikat. Abban hagyja az újság-szerkesztést és fut a primási palotába. De Csernoch már alszik. Álmát nem hagyja abba, bármit

üzenget neki *Dvihally* szerkesztő ur. Elmúlt a koronázás, elmúlt a királyság, éljen a forradalom! A gépkocsizók vacsora nélkül tovább rohannak. Át a Duna tulsó partjára az esztergomi hídon. A gyermekek elalusznek a hintó belsejében. Azt álmodják, hogy anyjuk és apjuk öleiben vannak.

Amint ez reggelre Dévény rombadőlt vára alatt, az osztrák határválóra válik.

A cseh katonák azonban visszatért a császári gépkocsival a magyar határról. Miért? Tán mert anyyira szereti hazánkat?

A soffőr a csehek felesketett katonája volt, bár az udvarnál szolgált. *Ausztria területén már nem ohajtott a császár, parancsára állni.* De a magyarok elől megmentette a királyi gyermekeket. Bár én nem ismerem fajtámat olyan vérengzőnek, hogy a gyermekeknek bántódásuk esett volna. Még ha meg is találja őket a kastélyban az a forradalmi csapat, amely a menekülés utáni órában kisetett Pestről Gödöllőre. A gyermekek messze jártak.

Krúdy Gyula